

5. Pedagogika sportu

v systému věd u nás a ve světě

Pedagogika sportu – vymezení a dělení

- **Pedagogika sportu** = věda (**výzkum**) o sportovní edukaci
- **Sport (irl + e)** = soutěžní + rekreační + školní
- Základní **dělení** pedagogiky sportu:
 - pedagogika soutěžního sportu
 - pedagogika rekreačního sportu (sportu pro všechny, volnočasových sportovních a pohybových aktivit)
 - pedagogika školního sportu
- **Sportovní edukace =
edukace sportem, ve sportu a pro sport**

Pedagogika sportu v systému věd

Medicínsko-přírodovědná východiska

biomechanika, antropomotorika, sportovní medicína,
sportovní traumatologie, sportovní fyziologie, ...

Sociálně-vědecká východiska

psychologie sportu,
sociologie sportu,
pedagogika sportu, ...

kinantropologie

(objekt = pohyb
člověka)

věda(y) o sportu

(objekt = sport)

Východiska politických a ekonomických věd

ekonomie sportu,
sportovní management,
sportovní politika, ...

Kulturně-vědecká východiska

historie sportu, filozofie sportu, „komparativní kinantropologie“, ...

Pedagogika sportu v systému věd

Pedagogika a pedagogika sportu – subdisciplíny

- **historická pedagogika (dějiny pedagogiky)** → historický výzkum teorie a praxe TV, SE, ... ← **dějiny pedagogiky sportu** (např. gymnasion – gymnázium)
- **srovnávací (komparativní) pedagogika** → komparativní výzkum edukačních systémů + sport, např. sportovní školy, akademie, VŠ, SCM, ... ← **komparativní pedagogika sportu** (u nás komparativní kinantropologie)
- **obecná pedagogika** → vymezení kategorií + metodologie ← **„obecná“ + metodologie pedagogiky sportu**

Pedagogika a pedagogika sportu – subdisciplíny

- **didaktika** – teorie vzdělávání + vyučování ← **obecná + speciální didaktiky sportu** (didaktika TV, didaktika plavání, ...) + vzdělávání sportovních pedagogů + didaktické aktivity sportovních pedagogů (např. „výuka pravidel“, taktická příprava, ...)
- **pedagogika předškolní – školní – vysokoškolská – dospělých** (andragogika) – **geragogika** ← **pedagogiky sportu dle institucí a věku**
- **rodinná pedagogika**
← **„pedagogika rodinných sportovních aktivit“**

Pedagogika a pedagogika sportu – subdisciplíny

- **speciální pedagogika** – výchova jedinců sociálně a zdravotně **znevýhodněných** a mimořádně **nadaných**
 - **oftalmopedie** – zrakové vady
 - **logopedie** – poruchy komunikace
 - **surdopedie** – sluchové vady
 - **somatopedie** – tělesná a zdravotní postižení
 - **psychopedie** – mentální znevýhodnění
 - **etopedie** – obtížně vychovatelní jedinci
 - **specifické poruchy učení, PAS, ...**
 - **edukace mimořádně nadaných**
- ← **motopedagogika, aplikované pohybové aktivity, rozvoj sportovních talentů ↔ soutěžní sport**

Pedagogika a pedagogika sportu – subdisciplíny

- **sociální pedagogika** – výchovné vlivy sociálních podmínek – **sport** = prostředek integrace, resocializace, ...
- **pedagogická etnografie** = popis a výklad pedagogického prostředí a jeho účastníků ← **etnografické výzkumy ve sportu**
- **pedagogika volného času** – **sport** = hl. prostředek → **pedagogika rekreačního sportu**
- **pedagogika zážitku** – **sportovní a pohybové aktivity** – využití ve školní a mimoškolní edukaci, ve sportovním tréninku, ...
- ... + **pedagogiky sportu zaměřené na ...**
= **aktuální společenská a výzkumná témata**, např. feministická pedagogika + trenérství = vzdělávání trenérek žen

Rozvoj pedagogiky sportu u nás a v zahraničí

Pedagogika sportu = klíčová oblast:

A. věd o lidském pohybu

- kinantropologie – rozvoj (ČR) **pedagogické kinantropologie a pedagogiky sportu**
- kineziologie (USA, ...) ← **physical education** = široké označení (studium TV), častěji i termín **sports pedagogy**
- **Bewegungswissenschaft** (SRN, ...) ← **Bewegungs- und Sportpädagogik**

B. věd o sportu ← pedagogika sportu (Evropa, svět)

C. věd o výchově (např. SRN), **pedagogiky** – tradice **TV**

Rozvoj pedagogiky sportu – ČR

- „**klasická**“ **pedagogika sportu** (viz Svoboda, 2000) – hl. procesuální stránka sportovního tréninku (motorické učení, průběh sportovní dráhy, profese a osobnost trenéra, ...) → tzn. pedagogika sportu = vztah edukace a **soutěžního sportu**
- **pedagogická kinantropologie** = výzkum edukačních procesů ... integrace pohybového učení a stimulace energetických systémů a jejich efekty ve specifickém edukačním prostředí (www – cz kin.) = **tělesná výchova** (školní) + sport (v užším pojetí) = **soutěžní sport**
- **soudobá pedagogika sportu** (viz Jansa a kol. 2018) = pedagogika soutěžního + školního + rekreačního sportu

Rozvoj pedagogiky sportu – SR

- **sportovní edukologie** (športová edukológia) = součást věd o sportu (Sport Sciences) + športová humanistika + športová kinantropológia
- **sportovní edukologie** = zkoumání, vývoj a vyhodnocování výchovy, vzdělávání a působení na tělesný, funkční, pohybový, psychický a sociální rozvoj člověka prostředky sportu (Sýkora 2000)
- **široké pojetí**, tzn. edukační procesy ve **výkonnostním sportu** i sportovní procesy **v podmínkách školy, sportu pro všechny** i pro **zdravotně oslabené** (Labudová, 2002)

Rozvoj pedagogiky sportu – SRN

- **pedagogika sportu** (Sportpädagogik) = klíčová **součást věd o sportu** (např. Haag et Hummel, 2001)
- **velmi široké pojetí** již od konce 60. let 20. století
- zkoumá procesy sportovní edukace
 - všech věkových skupin
 - ve všech formách sportu (vrcholový – pro všechny)
 - ve všech formách edukace (školní, mimoškolní, rodinné a volnočasové)
 - ve všech edukačních institucích

Rozvoj pedagogiky sportu u nás a v zahraničí

Termín **motopedagogika**:

- **nejširší význam** = cíl komplexní **rozvoj osobnosti za využití jejího pohybu = edukace prostřednictvím pohybu** → **pohyb = hlavní edukační prostředek** (ne výkon)
- utváření osobnosti pomocí procesů motorického učení
- **užší označení** – motopedagogika = motorické učení jako **pomoc jedincům se specifickými potřebami** (viz APA)

Rozvoj pedagogiky sportu

Pedagogika sportu zkoumá:

- **vztah edukace a sportu**,
tzn. školního, soutěžního a rekreačního sportu, ..., **esportu**
- **edukaci ve sportu, sportem a pro sport**
- otázky související s **edukací ve sportu a za jeho využití**
- **edukační funkci sportu = imanentní potenciál sportu**
+ **reálné sportovní (pohybové) aktivity**, které iniciují
specifické **edukační procesy** = takové činnosti, při nichž se
nějaký subjekt učí, obvykle za působení (přímého nebo zpro-
středkovaného) jiného subjektu, který vyučuje nebo instruuje

Rozvoj pedagogiky sportu – tendence

- **humanistická sportovní edukace** – zaměření na sportovce, žáka, klienta, ... = **pomoc na cestě životem**
- posilování **nondirektivního** přístupu
- **sportovní edukace = rozvoj zdravé osobnosti** (viz „pohyb jako lék“, tzn. lékař předepíše → sportovní pedagog realizuje)
- heteroedukace → **sportovní autoedukace**
- důraz na **empirický výzkum** – posilování **kvalitativního výzkumu** (jedinečnost sportovce, trenéra, ...)
- rozvoj výzkumu **genderových aspektů sportu**
- **výsledky výzkumů = ovlivnění praxe** (např. změny zájmů mládeže → školní TV → vzdělávání sportovních pedagogů, ...)